

33

Europa w XIV i XV w.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XI. Europa późnego średniowiecza.

Uczeń:

2) opisuje zmianę na mapie politycznej Europy w XIV–XV w.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) charakteryzuje kryzysy religijne, polityczne, społeczne i zdrowotne (czarna śmierć) późnego średniowiecza.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1302, 1309–1377, 1337–1453, 1346, 1356, 1360, 1377, 1378, 1378–1417, 1400, 1414–1418, 1415, 1429, 1453, 1455–1485
- postacie: Filipa IV Pięknego, Klemensa V, Bonifacego VIII, Grzegorza XI, Marcina V, Klemensa VII, Edwarda III, Filipa VI, Jana Dobrego, Henryka V, Joanny d'Arc, Ryszarda II, Henryka Tudora
- rody biorące udział w wojnie Dwóch Róż

ROZUMIE

- pojęcia: niewola awiniońska, antypapież, wielka schizma zachodnia, sobór powszechny, sobór w Konstancji, wojna stuletnia, wojna Dwóch Róż

POTRAFI

- podać przyczyny niewoli awiniońskiej
- opisać sytuację papiestwa w czasie niewoli awiniońskiej
- opisać wielką schizmę zachodnią
- określić rolę soboru w Konstancji w procesie odnowy Kościoła
- podać przyczyny wojny stuletniej
- opisać przebieg pierwszego etapu wojny stuletniej
- wymienić główne postanowienia traktatu pokojowego w Brétigny
- opisać przebieg drugiego etapu wojny stuletniej
- opisać ostatni etap wojny stuletniej
- wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew, tereny sporne między Anglią a Francją oraz zmiany terytorialne, które powstały w następstwie wojny stuletniej

- określić rolę Joanny d'Arc w działaniach wojennych
- podać skutki wojny stuletniej
- opisać przyczyny, przebieg i skutki wojny Dwóch Róż

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy uczniom cel lekcji. Informujemy, że tematem zajęć będą problemy polityczne, z jakimi w XIV–XV w. borykała się Europa. Jednym z nich była trwająca z przerwami ponad sto lat wojna między Francją a Anglią.

II. ROZWINIĘCIE

Wyjaśniamy uczniom, że w XIV w. doszło do poważnego kryzysu wewnątrz Kościoła. Jego początki związane są z rywalizacją o prymat władzy w świecie chrześcijańskim między królem Francji Filipem IV Pięknym a papieżem Bonifacym VIII.

Zadajemy pytania:

- ▶ Jakie przykłady podejmowanych działań świadczyły o rywalizacji między władzą świecką i papieską?
- ▶ Do czego prowadziły te konflikty?

Informujemy, że reakcją papieża na konflikt z królem Francji było wydanie bulli *Unam Sanctam*.

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m1, s. 347), a następnie wykonali polecenia 1 i 2 (s. 347).

Zadajemy pytanie dodatkowe:

- ▶ Do czego mogło doprowadzić takie stanowisko papieża?

Wyjaśniamy uczniom, że po śmierci Bonifacego VIII król francuski Filip IV doprowadził do wyboru na papieża swojego stronnika Klemensa V, który przeniósł siedzibę papieżstwa do Awinionu we Francji. Wyświetlamy film *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 0:00 do 1:50).

Pytamy:

- ▶ Czy przeniesienie siedziby papieżstwa wzmacniało czy osłabiało autorytet papieża?

Prosimy uczniów, aby uzasadnili odpowiedź, a następnie przybliżamy sytuację papieżstwa w czasie niewoli awiniońskiej. Włączamy dalszą część filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 1:50 do 2:35).

Rozdajemy karty pracy *Europa w XIV–XV w.* ▶ Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Wielka schizma zachodnia* (s. 348), a następnie wykonali zadanie 1. Odpowiedzi sprawdzamy wspólnie na forum klasy.

Zadajemy pytanie:

- ▶ Czy sobór w Konstancji można uznać za sukces Kościoła?

Prosimy uczniów, aby uzasadnili swoją odpowiedź. Następnie dzielimy klasę na pięć grup i rozdajemy instrukcje. ▶

Grupa I

Jesteście korespondentami wojennymi relacjonującymi napiętą sytuację między Anglią i Francją w 1337 r. Na podstawie podrozdziału *Przyczyny wojny stuletniej* (s. 348) oraz filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 2:36 do 6:20) sporządźcie krótką notatkę na temat przyczyn konfliktu między oboma państwami.

Grupa II

Jesteście korespondentami wojennymi relacjonującymi pierwszy etap wojny stuletniej. Na podstawie pierwszego, drugiego i trzeciego akapitu podrozdziału *Przebieg wojny stuletniej* (s. 348–350) oraz filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 2:36 do 6:20) sporządźcie krótką relację z przebiegu najważniejszych wydarzeń.

Grupa III

Jesteście korespondentami wojennymi relacjonującymi drugi etap wojny stuletniej. Na podstawie czwartego i piątego akapitu podrozdziału *Przebieg wojny stuletniej* (s. 348–350) oraz filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 2:36 do 6:20) sporządźcie krótką relację z przebiegu najważniejszych wydarzeń.

Grupa IV

Jesteście korespondentami wojennymi relacjonującymi ostatni etap wojny stuletniej. Na podstawie szóstego i siódmego akapitu podrozdziału *Przebieg wojny stuletniej* (s. 348–350) oraz filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 2:36 do 6:20) sporządźcie krótką relację z przebiegu najważniejszych wydarzeń. Przedstawcie postać Joanny d'Arc.

Grupa V

Jesteście kronikarzami opisującymi dzieje Europy. Na podstawie podrozdziału *Skutki wojny stuletniej* (s. 351) oraz filmu *Europa w XIV i XV w.* (minuty od 2:36 do 6:20) sporządźcie krótką notatkę na temat następstw konfliktu.

Po wykonaniu zadania każda grupa na forum klasy przedstawia efekty pracy. W trakcie wypowiedzi innych grup uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 2.

III. PODSUMOWANIE

Proponujemy uczniom, aby podzielili się refleksją z lekcji i dokończyli zdania:

- ▶ Na dzisiejszej lekcji dowiedziałem się...
- ▶ Najciekawszym wątkiem dzisiejszej lekcji było...
- ▶ W dzisiejszej lekcji podobało mi się...

METODY KONTROLI

Uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 3.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Informujemy uczniów, że tematem zajęć będzie konflikt nazwany wojną Dwóch Róż.

II. ROZWINIĘCIE

Rozdajemy karty pracy *Wojna Dwóch Róż*. Odtwarzamy film na temat wojny Dwóch Róż. Prosimy uczniów, aby w trakcie oglądania filmu wykonali zadanie 1. Sprawdzamy je wspólnie na forum klasy.

Następnie wyjaśniamy, że motywy średniowieczne bardzo często trafiają na karty książek i ekrany kin. Jako przykład podajemy wojnę Dwóch Róż oraz powieść oraz serial *Gra o tron*. Prosimy uczniów, aby obejrzeni ilustracje (m7 i m8, s. 352).

Pytamy:

- ▶ Czy – waszym zdaniem – realizowanie tematyki historycznej w filmach fabularnych jest dobrą formą popularyzacji historii?
- ▶ Jakie są słabe strony odwoływania się w literaturze *fantasy* lub filmach fabularnych do przeszłości?
- ▶ Jakie znacie inne przykłady wykorzystywania w kulturze i popkulturze postaci lub motywów z czasów późnego średniowiecza?

II. PODSUMOWANIE

Proponujemy uczniom, aby podzielili się refleksją z lekcji i dokończyli zdania:

- ▶ Na dzisiejszej lekcji dowiedziałem się...
- ▶ Najciekawszym wątkiem dzisiejszej lekcji było...
- ▶ W dzisiejszej lekcji podobało mi się...

METODY KONTROLI

Proponujemy uczniom zabawę w pudełko z pytaniami. Prosimy, aby każdy z nich na kartce zapisał po jednym pytaniu do dzisiejszej lekcji. Następnie wrzucamy je do pudełka. Prosimy jedną osobę o wylosowanie pytania. Uczniowie odpowiadają na pytania zapisane na kartkach.

PRACA DOMOWA

Jesteś dziennikarzem, który otrzymał od redakcji zadanie przygotowania artykułu pt. *Ile prawdy jest w serialach historycznych?* Jednocześnie redaktor naczelny zastrzegł, że tekst ma dotyczyć tylko epoki średniowiecza. Napisz artykuł.